
Chocicza Wielka, st. 1, gm. Września, woj. wielkopolskie, AZP 54-33/27

Informator Archeologiczny : badania 33, 57-58

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w urzędzie WKZ woj. podkarpackiego z/s w Przemysłu.

Badania nie będą kontynuowane.

Bocheń, st. 16, gm. Zduny, woj. łódzkie, AZP 59-55/ 25 – patrz: wczesne średniowiecze

Cieśle, st. 11, pow. Poznań, woj. wielkopolskie, AZP 53-25/72 – patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

CHOCICZA WIELKA, st. 1, gm. Września, woj. wielkopolskie, AZP 54-33/27

- osada (obozowisko) z epoki kamienia
- ślad osadniczy kultury pucharów lejkowatych (neolit)
- osada kultury łużyckiej (III-IV okres EB)
- ślad osadniczy kultury pomorskiej
- osada kultury przeworskiej (późny okres rzymski?)
- osada wczesnośredniowieczna (faza C-D)

Badania ratownicze w ramach Programu AUTOSTRADA prowadził na jesieni dr Józef Marcinkiewicz (autor sprawozdania) przy współpracy Piotra Pachulskiego oraz dokumentalistów: Jolanty Dereń-Pachulskiej i Janusza Owczarka. Finansowała Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad. Pierwszy sezon badań.

Stanowisko odkryte podczas badań AZP usytuowane jest na rozległym wyniesieniu – płaskowyzu. Północna część stanowiska została zagrożona planowaną budową autostrady. Przebadano 55 arów jego powierzchni w obrębie 80-metrowego pasa przyszłej autostrady. Odkryto 160 stałych obiektów archeologicznych. Na podstawie występujących fragmentów naczyń wydzielono 5 jednostek chronologiczno-kulturowych:

1. Osada (obozowisko) z epoki kamienia.

W południowej części wykopu, w środkowej jego partii zanotowano 3 konstrukcje szalasowe, w których obrębie jednoznacznie nie zlokalizowano zabytków archeologicznych. Tymczasem występujące w otoczeniu przedmioty krzemienne pozwoliły domniemywać ich prawdopodobną chronologię, jednak bez bliższego sprecyzowania. W niedalekiej odległości kilku metrów na północ znaleziono np. fragmenty ceramiki neolitycznej (kultury pucharów lejkowatych?). Również w oddaleniu od nich o 30 m na północ wystąpiła duża jama z fragmentem naczynia kultury pucharów lejkowatych. W pewnym rozproszeniu na obszarze kilkunastu arów wystąpiły przedmioty krzemienne o nieco prymitywnej technice wykonania, wśród nich dość często napotkano narzędzia wykonane na dużych rdzeniach.

2. Osada kultury łużyckiej (III-IV okres EB).

Co najmniej 19 obiektów zawierało fragmenty ceramiki należącej do ludności tej kultury. Były to półziemianki, konstrukcje mieszkalne, jamy zasobowe. Umieszczone między płatami gliny zwałowej silnie przepłukane warstwy przepuszczalne, w których często tkwiły obiekty archeologiczne, stwarzały bardzo trudne warunki obserwacji z powodu słabej rozdzielczości obiektów na tle otoczenia.

3. Ślad osadniczy kultury pomorskiej.

Na południowym skraju wykopu, w niewielkim oddaleniu od kulminacji wyniesienia odkryto obiekt – głęboką półziemiankę z ceramiką łużycką (?), a w jej obrębie wystąpiła jama ze zniszczonym naczyniem kultury pomorskiej. Wyróżniała się znacznie intensywniejszą, ciemną próchnicą, ale śladów przepalonych kości ani stosu nie stwierdzono.

4. Osada kultury przeworskiej.

W południowo-wschodniej części zbadanego obszaru, 70 m na wschód od narożnika zagajnika (zachodni skraj wykopu), na obszarze 1,5 ara odkryto 3 obiekty (jamy) z nielicznymi fragmentami ceramiki z późnego okresu wpływów rzymskich. Na uwagę zasługuje ob. 94 – dość głęboka jama, w obrębie której wystąpiła zapinka żelazna, nóż żelazny i skupisko ceramiki (grób?). Zaraz obok, w ob. 97 wystąpiła zapinka żelazna lub sprzączka (przedmioty metalowe przed konserwacją). W ob. 82 oddalonym na zachód o około 35 m od powyższych wystąpiła szpila żelazna z tarczowatą główką, ale brakowało tutaj datującej ceramiki. Po kilka jam, ale również półziemianek z pojedynczymi fragmentami naczyń przeworskich odkryto w północnej części oraz w centralnej partii badanego obszaru.

5. Osada wczesnośredniowieczna (faza D-E).

W zachodniej, centralnej i północnej partii wykopu odkryto dość rzadko rozmieszczone, pojedyncze obiekty z wczesnego średniowiecza, z późnych jego faz. Na zachodnim skraju wystąpiło kilka dużych obiektów o charakterze pozostałości intensywnie ciemnej warstwy kulturowej po obiektach mieszkalnych, półziemiankach i budowlach słupowych. Odkryto też 2 paleniska (w jednym z nich oprócz ceramiki znaleziono ówiek żelazny) i względnie dobrze zachowany piec kopułowy o konstrukcji z kamieni polnych, wśród których znaleziono fragment żarna obrotowego. W innych obiektach oprócz fragmentów naczyń znaleziono też kilka rozcieraczy do żaren i fragment osełki kamiennej. Charakterystyczną cechą osady jest niewielka ilość występującej w obiektach ceramiki, co wskazywałoby na krótkotrwałe zasiedlenie danego terytorium we wczesnym średniowieczu. We wschodniej, najdalej dotąd odkrytej partii wykopu zlokalizowano resztki dymarki z dużą ilością żużla, oraz kilka innych obiektów przemysłowych z występującymi w nich nielicznymi konkrejami żużla. Można je wyraźnie wiązać chronologicznie i funkcjonalnie z dymarką bądź jej obsługą (centrum przemysłowe?).

Materiały przechowywane się w Ośrodku Naukowo-Konserwatorskim PKZ Sp. z o.o. w Poznaniu. Badania będą kontynuowane.

CZERNIAK, st. 3a, gm. Mogilno, woj. kujawsko-pomorskie, AZP 48-38/8

- cmentarzysko kultury łużyckiej (IV-V okres epoki brązu)

Badania prowadzili mgr mgr Marcin Woźniak i Jarosław Kozłowski (Muzeum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu). Finansowane przez WKZ w Toruniu.

Badania podjęto w związku z zagrożeniem stanowiska nielegalnym pozyskiwaniem piasku. Prace badawcze prowadzono w obrębie 7 wykopów archeologicznych otwartych w sąsiedztwie dołów rabunkowych, w północnej i zachodniej części stanowiska. Ogółem w trakcie badań udało się wyodrębnić 32 obiekty archeologiczne, w tym:

- 4 groby szkieletowe ułożone na osi północ-południe z głową na południe
- pojedynczy grób o charakterze przejściowym pomiędzy ciałopaleniem a pochówkiem szkieletowym (niespalona czaszka i przepalone kości ułożone na linii północ-południe z wyposażeniem)
- 10 grobów ciałopalnych jamowych w obstawie kamiennej i bez obstawy z naczyniami przystawkowymi pozbawione śladów stosów pogrzebowych
- 7 grobów ciałopalnych – popielnicowych
- pojedynczy grób symboliczny, tzw. kenotaf; w regularnej obstawie kamiennej znajdował się czerpaczek z przepalonymi szczątkami kostnymi
- 8 obiektów ofiarnych w postaci naczyń zdeponowanych dnami do góry lub na boku (pozbawione śladów pochówków)
- bruki kamienne, pomiędzy którymi odkrywano przepalone kości i pojedyncze niewielkie naczynia w postaci czerpaczków, czarek, amforek i kubków.